

© Tanja Kerreueis

Jonathan Lee (Gran Bretanya, 1981) és un jove escriptor i editor, considerat una de les noves veus rellevants de la literatura britànica. Les seves obres *Who is Mr Satoshi?* (2010) i *Joy* (2012) van rebre nombrosos elogis de la crítica i van aparèixer a capçaleres com *Tin House*, *Granta* i *A Public Space*. *El gran salt*, la seva darrera novel·la, és la primera obra que es tradueix al català i ha suposat un punt d'inflexió en la seva carrera, destacant-lo com un creador de personatges sòlid i excepcional. L'obra ha estat escollida llibre de l'any per *The Guardian*, *The Observer* i *The Independent on Sunday*. Va ser nomenada pel programa Barnes & Noble Discover Great New Writers i pel *The New York Times Editor's Choice*, i elegida llibre de l'any als Estats Units per *The New York Times*, *The Wall Street Journal*, *The Washington Post*, *The Center for Fiction* i *San Francisco Chronicle*, entre d'altres. Actualment viu a Brooklyn, on és editor a *Catapult*, col·labora a la revista *Guernica* i escriu habitualment a *The Paris Review* mentre treballa en un nou llibre.

Ferran Ràfols Gesa (Barcelona, 1975) és traductor de l'anglès i del francès. Després d'estudis diversos sense cap relació amb la literatura va publicar un llibre de poemes i va descobrir tardanament la vocació per la traducció. Durant uns anys va compaginar la traducció amb la feina de professor de matemàtiques, i des del 2008 s'hi dedica exclusivament. Ha traslladat al català autors com ara David Foster Wallace, Thomas Pynchon, Joseph Conrad, Evelyn Waugh, Gabriel Josipovici, Raymond Carver, Patricia Highsmith, Jonathan Lethem, Dave Eggers, Siri Hustvedt i Emmanuel Carrère, entre d'altres. De tant en tant escriu sobre la seva feina al blog *La màquina de fer llibres*.

Matthew Tree viu a Barcelona des del 1984 i és escriptor, traductor i articulista. Ha publicat dues novel·les en català, un recull de contes, un llibre de viatges, una autobiografia i sis llibres de no ficció. També és l'autor d'un recull d'articles publicat als Estats Units amb el nom de *Barcelona, Catalonia. A view from the inside*. En llengua anglesa ha publicat *SNUG*, que va ser traduït al català per Jordi Cussà amb el títol *De fora vingueren*. Ha traduït obres de Jordi Puntí, Toni Sala, Monika Zgustova, Carme Riera i Maria Barbal. Col·labora amb regularitat amb *El Punt Avui TV* i la revista *Esguard*, i escriu per a *El Punt Avui*, *Catalonia Today* i *The Times Literary Supplement*.

The New York Times – «Irresistible i encertada. Ens submergim tant en les emocions dels protagonistes que cal la paciència d'un monjo per no passar les pàgines amb rapidesa i esbrinar el final abans d'hora.»

David Nicholls, *Observer, Summer Reads* – «Una barreja magistral de la vida domèstica i política, basada en els dies previs a l'atemptat de Brighton de 1984. En el fons ens parla d'una relació pare-filla sorprenentment real i meravellosament commovedora.»

Lauren Groff, autora de *En manos de las furias* – «*El gran salt* és una novel·la escrita amb tanta intel·ligència, compassió i bellesa que demana una immersió total. El lector contindrà la respiració, en fragments rítmicament perfectes, i ressorgirà, vertiginosament, al final.»

Mail on Sunday – «Ens fa viatjar sense esforç entre Belfast i Brighton amb una prosa estilitzada que captura perfectament la tensió i el to dels temps, altament recomanable.»

Metro – «Les novel·les sobre terrorisme no acostumen a ser tan tendres. Una història tragicòmica plena de caliu i confusió humana.»

Herald Tribune – «*El gran salt* és divertida, conflictiva i commovedora, i consolidarà la reputació de Lee com a escriptor.»

The New Yorker – «Una novel·la magistral. Un dels grans mèrits de Lee és haver escrit una panoràmica devastadora sobre el terrorisme. Una de les novel·les més subtils que recordo.»

The Independent – «Jonathan Lee és un escriptor amb una eloqüència incomparable. *El gran salt* és una obra important i d'una honradesa meditada.»

The Sunday Times – «La potentíssima novel·la de Lee és una representació extraordinària: escrita de forma vívida i dolorosament humana, despulla completament les vides interiors dels seus personatges.»

Alex Preston, Observer, Best Novels of 2015 – «*El gran salt* és a l'atemptat de Brighton el que *Ciudad en llamas*, de Garth Risk Hallberg, va provar de fer amb l'apagada de Nova York —una epopeia social que camina cap a un final sorprenent. Em va encantar.»

The Washington Post – «Una novel·la escrita amb elegància sobre la lleialtat, la família, les ambicions i la política.»

The New York Times Book Review – «Una història tendra sobre les esperances i els defectes de la gent corrent que els esdeveniments converteixen en extraordinària.»

The Guardian – «Commovedorament evocadora. Lee és brillant traient a la llum la desil·lusió dels personatges que constantment van darrere d'oportunitats perdudes.»

San Francisco Chronicle – «Un mestissatge entre thriller polític, comèdia negra i patetisme. Plana un aire de Tolstoi en l'irresistible impuls dels esdeveniments.»

The Spectator – «És indiscutible que Lee excel·leix en la construcció de personatges. Excepcional.»

Publishers Weekly – «Brillant, àgil, imparable. Una novel·la increïble d'una estranya perspicàcia, ritme, profunditat i atreviment.»

Kirkus Reviews – «L'escriptura de Lee és marcadament fresca, el ritme i els diàlegs són excepcionals, i cada escena està hàbilment tractada. És un veritable artesà.»

Jonathan Lee

El gran salt

Pròleg de Matthew Tree
Traducció de l'anglès de Ferran Ràfols Gesa

ANTÍPODA, 21

Títol original: *High Dive*
© Jonathan Lee, 2015

Primera edició: juny del 2017

© de la traducció: Ferran Ràfols Gesa, 2017
© del pròleg: Matthew Tree, 2017
© de la fotografia de la coberta: Planet News Archive / Getty Images, 2017
© de la fotografia de l'autor: Tanja Kernweiss, 2017
© d'aquesta edició: Edicions del Periscopi SL, 2017

Publicat per Edicions del Periscopi SL
info@periscopi.cat
Web: www.periscopi.cat
Facebook: www.facebook.com/Periscopi
Twitter: twitter.com/Ed_Periscopi

Impressió:
Romanyà Valls
Sant Joan Baptista, 35
08789 - La Torre de Claramunt
Barcelona

Imprès a Catalunya – *Printed in Catalonia*

Edició a càrrec d'Aniol Rafel i Marta Rubirola
Maquetació i disseny interior: Tono Cristòfol
Correcció: Miquel Saumell Santaegènia, Òscar Lozano i Núria Saurina Eudaldo
Disseny de la col·lecció i coberta: Tono Cristòfol

Aquest llibre s'ha imprès amb un paper offset cru de vuitanta grams
i ha estat compaginat amb la tipografia Caslon Pro en cos 12.

Dipòsit legal: B 13776-2017
ISBN: 978-84-946014-4-6

Tots els drets reservats. Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes per la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o préstec públics.

Pròleg

La capbussada fatídica

Matthew Tree

Al mes d'octubre de 1984, quan l'Exèrcit Republicà Irlandès (IRA) va fer explotar una bomba a l'hotel de Brighton on s'allotjava bona part del govern britànic de l'època, es donava la casualitat que jo tenia un amic que era el fill d'un dels hostes: l'aleshores ministre d'Afers Exteriors, Geoffrey Howe. L'amic em va escriure una carta llarga explicant tot el que havia passat, fil per randa, incloent-hi un detall que no va sortir enlloc més: el gos de Sir Geoffrey, batejat com a Budget ('Pressupost') quan el seu amo era el ministre d'Economia, va caure d'una altura de tres pisos que s'havien ensorrat —però va sobreviure—. Sir Geoffrey també en va sortir il·lès, de l'atemptat. Altres hostes no van tenir tanta sort: cinc van morir i trenta-dos van ser ferits, alguns greument. El ministre de Comerç i Indústria, Norman Tebbit —notori arreu del país per les seves opinions sobre els aturats, de qui deia que no haurien de provocar aldarulls sinó imitar el seu pare, que, quan estava a l'atur, «va agafar la bici i es va posar a buscar feina»—, no va poder caminar durant anys. I es donava el cas que en aquella època Margaret

Thatcher (l'objectiu principal de l'atemptat) era molt impopular, si més no entre certs sectors del públic britànic: el cantant Morrissey va dir que «la tragèdia real de l'atemptat és que la Thatcher va sobreviure», i un club obrer del nord d'Anglaterra fins i tot va considerar la possibilitat de demanar diners als seus membres per pagar la persona que havia posat la bomba perquè ho intentés un altre cop. Entre altres sectors del públic la popularitat de la Thatcher va augmentar considerablement. En fi, l'atemptat de Brighton, amb el pas dels anys, s'ha convertit en una mena de mite a la Gran Bretanya: un d'aquells esdeveniments que fa que la gent recordi on era i què feia en el moment que es van assabentar de la notícia.

Però Jonathan Lee evita la temptació de fer qualsevol tipus de reconstrucció històrica d'aquest esdeveniment a través de personatges reals. Els seus protagonistes són majoritàriament ficticis i estan dividits netament en dos bàndols. Al bàndol anglès, hi ha el director general substituït de l'hotel (que porta el sobrenom de Moose) i la seva filla, Freya. Al bàndol irlandès, hi ha un membre actiu de l'IRA (Daniel) i la seva mare. En Daniel acabarà sent el suposat assistent d'en Patrick Magee, que és qui realment va posar la bomba (corria el rumor que algú el va ajudar, però això no s'ha pogut comprovar mai).

El moment de la col·locació de la bomba —que en un altre tipus de novel·la hauria estat un dels punts àlgids de la història— no és res més que un record fugisser d'en Daniel, quan ja ha tornat a Belfast. Els altres capítols en què ell apareix parlen senzillament del seu dia a dia: el conflicte continu entre protestants i catòlics, les relacions que té amb els seus superiors a l'IRA i el comportament excèntric de

la seva mare. Als capítols, força més llargs, que concerneixen en Moose i la Freya, se'ns descriu la sensació de fracàs d'ell (no va anar a la universitat, va abandonar el seu esport preferit) i les decepcions romàntiques i una certa manca d'autoestima d'ella (que treballa a l'hotel i acaba tenint una relació breu i poc reeixida amb un home de la plantilla). O sigui, a l'autor no li interessa novel·lar un succés històric, sinó escriure una novel·la autèntica ubicada a l'espai i el temps en què aquell succés va tenir lloc. Per si de cas en tinguéssim algun dubte, Lee explica aquesta estratègia narrativa per boca d'un personatge menor però intrigant: la Marina, la cap de relacions públiques de l'hotel, que comenta a la Freya que en el passat ella (la Marina) havia escrit un guió cinematogràfic sobre un terratrèmol, en què el terratrèmol —per contrast amb la majoria de pel·lícules sobre grans catàstrofes— té lloc al final, perquè, aclareix: «A vegades l'abans és més interessant que el després, no?». Aquesta frase és tota una declaració de les intencions narratives de Lee.

Inevitablement, també hi ha una mena d'*efecte Titànic* que recorre el llibre: nosaltres sabem que hi haurà una catàstrofe però els protagonistes no. (Fins i tot en Daniel no sap si la bomba que ha ajudat a construir funcionarà o no.) Per tant, hi ha un contrast —o més aviat un abisme— entre les preocupacions quotidianes d'en Moose i la Freya i l'esdeveniment final que els afectarà d'una manera decisiva.

I això ens porta a un altre aspecte interessant del llibre: el contrast entre la Belfast tempestuosa d'aquella època i la pau assolellada que regna a la ciutat costanera de Brighton: dos indrets que funcionen com a metàfores d'Irlanda del Nord i Anglaterra, respectivament. (Per cert, només hi ha

un instant brevíssim en què aquests dos mons coincideixen, quan en Daniel acompanya en Patrick Magee a recepció i hi ha una breu conversa entre en Patrick i la Freya, la recepcionista: en Daniel gira el cap a un costat perquè ella no es fixi en la seva cara.)

Vet aquí, doncs, l'aposta de Lee: tot i que l'atemptat de Brighton —amb totes les persones reals que hi estaven involucrades com a víctimes, testimonis o bé perpetradors— influeix en la narrativa des del començament fins al final, la narrativa en si és pura ficció i les persones reals no són res més que uns figurants sense importància. Això fa que l'autor pugui explorar d'una manera del tot creïble les emocions i sentiments i anhels secrets dels seus personatges inventats, atès que si hagués intentat fer el mateix amb personatges reals —com ara la senyora Thatcher— tot plegat hauria resultat inversemblant o fins i tot ridícul.

Així mateix —i aquest és un dels punts forts de la novel·la— els personatges són tan convincents que els lectors podem llegir els seus pensaments, compartir els seus dubtes i posar-nos en la seva pell. Abans de l'explosió.

Jonathan Lee

El gran salt

Per a l'Alfreda May Lee (1915-1996)

Com és de difícil romandre la mateixa persona,
perquè la nostra casa és oberta, a la porta no hi ha clau
i homes invisibles hi entren i en surten.

Czesław Miłosz, «Ars Poetica?»¹

1. Traducció de Xavier Farré Vidal, publicada a *Travessant fronteres*, Editorial Proa, Barcelona, 2006.

INICIACIÓ
1978

Quan en Dan tenia divuit anys un home que no coneixia se'l va endur a l'altra banda de la frontera. Era 1978, l'última setmana de juny, tres dies després que l'exèrcit anglès matés tres catòlics a Ballysillan Road. El cotxe feia olor de vinagre de *fish and chips* i l'home tenia una calba encetada per una cicatriu i dos acudits, l'un sobre els anglesos i l'altre sobre dos capellans. Semblava que dugués en Dan cap algun lloc prop de Clones, i mentre conduïa feia repicar al volant els dits grossos de capcirons quadrats, i tot de petits sobresalts li pujaven als ulls a mesura que la carretera s'anava inventant. Tenia una orella de coliflor d'una lletjor esplèndida. Se la va tocar unes quantes vegades. Les cases grises i atapeïdes de l'Ulster protestant van deixar pas a la llum, el color. Aquí notaves el vent i senties l'olor de l'herba. Hi havia un deves-sall d'autobusos que anaven a Derry amb bufandes vermelles i blanques. Hi havia banderes amb franges verdes, blanques i daurades entortolligades a les branques dels arbres.

El calb va amollar un rot magnífic i va desviar el cotxe per un camí de terra. El camí de terra desembocava en un

terreny quadrat envoltat d'oms. En Dan va veure margari-des, bales de palla. El centelleig d'una ampolla de Coca-Cola entre les herbes. Més enllà de l'ampolla, a la part que quedava a l'ombra, hi havia un Land Rover aparcad.

—Pel vehicle no t'hi amoïnis —va dir el calb—. Ningú l'atura, saps? Deu estar pensant en una Saracen per Nadal.

En Dan va provar de somriure.

—O sigui que és...

—Sí?

—És el senyor McCartland, oi?

—Ah —va dir el calb—, em penso que sí. —Sense treure's el cinturó de seguretat es va palpar la butxaca dels pantalons buscant-hi alguna cosa, la seva còrpora delicada es va retorçar com si estigués lligat a una cadira de tortura, però l'únic que en va treure va ser un paquet de xiclets. Es va mirar en Dan i va riure—. T'hauria d'haver donat una llauna per al viatge, no? Una mica de mam t'hauria anat bé per fotre-t'ho tot a lloc.

Feia un dia pur com els dels llibres il·lustrats. Sol gran i groc. Cel blau i llis. Un únic núvol, com si l'hagués dibuixat un nen petit. Semblava un dia d'aquells que no pot passar res seriós. Un dia per prendre't vuit pintes i quedar-te escurat. En l'any irlandès no n'hi havia gaires, de dies com aquell; gairebé et demanaven que els recordessis. Va acompanyar el calb cap al Land Rover, aixafant l'herba punxeguda amb les botes. En aquella zona hi havia un munt de cases de camp, edificis aïllats amb tanca de fusta davant, portes baixes i ober-tes, porticons que es gronxaven sobre frontisses atrotinades, finques que defensaven una certa idea de la intimitat sense comprometre-s'hi del tot, i en Dan també es va sentir obert, exposat. Dolorosament poc preparat. Ningú no l'havia avisat

que el cotxe vindria a buscar-lo. La part baixa de l'esquena li començava a suar. Duia una jaqueta de cuir fina però que pesava. Havia sentit explicar una pila d'històries sobre les iniciacions, el que havies de suportar abans de poder-hi entrar de debò, però també sabia que les exageracions eren la mercaderia més corrent de Belfast, els relats en què sovint la part falsa servia per realçar la veritable.

Un home prim va sortir del Land Rover. Duia ulleres i una camisa elegant, pantalons de color palla. De debò que podia ser ell, en Dawson McCartland? Semblava un comptable. Amb una corretja bifurcada va fer baixar del Land Rover dos gossos de dimensions considerables. L'un era de color beix i l'altre marró.

—Bon dia —va dir amb una veu nasal i monòtona, i va assentir amb el cap com si volgués demostrar que ho deia de debò.

En Dan es va avançar per donar-li la mà. En comptes de l'encaixada, però, va rebre la corretja del gos.

—Soc en Dan.

—Bé —va dir en Dawson, mentre es treia les ulleres—, encara bo.

Tenia unes celles unides i remogudes i el contemplava des de sota d'aquella marquesina. Un guspireig als ulls. Les puntes de la boca miraven amunt. Es va eixugar els vidres de les ulleres amb un mocador. Els gossos bordaven i estiraven la corretja. Semblava que s'hagués d'esforçar molt per contenir la gràcia immensa i misteriosa que li feia el món, i llavors va abaixar els ulls cap als gossos i va sospirar.

—Estan com un llum. Me'ls estimo més que a la meva dona, aquests trossos de bèstia. Faig mal fet, preferir-los a ells per davant d'ella?

—Un amant dels gossos —va dir en Dan.

—Que n'hi ha més?

—Més?

—A Irlanda, de gent que estimi els seus gossos. Semblava que ho consideressis una categoria.

En Dan va deixar passar un moment.

—És només una cosa que es diu —va dir.

—Diria que en general som més de gats, Dan. Independents. Són els unionistes, els gossos. Tu en tens, d'animals?

—Jo?

—Tu.

—No.

—Ni un conill ni res?

—No.

—Una xinxilla, potser? Un periquito? Si no tens res costarà una mica que et deixem presentar voluntari, saps. Els lluitadors per la llibertat necessiten animals de companyia.

Hi va haver una pausa llarga.

—Només t'aixecava una mica la camisa, Dan. Estàs entre amics. L'entrevista serà molt informal.

El calb badallava alegrement, els ulls li van lliscar cap als arbres i els nervis que regiraven la panxa d'en Dan es van calmar una mica.

—No és un noi gaire enraonador, Dawson.

—Qui ho havia de dir —va dir en Dawson—. Més aviat deu ser dels que actuen, oi? —Es va treure un paquet de Newports de la butxaca—. En vols un, Dan? Soc un gran partidari del silenci, jo.

—Estic bé.

—Tu?

El calb tenia un xiclet a la boca.

—Em fa l'efecte que he plegat.

—De la vida?

—Del tabac.

En Dawson va encendre's un cigarro i en va fer una pipada.

—Són una mateixa cosa, diria.

Es va quedar fumant, petarrellejant amb el seu carisma particular, amb aquella mena de confiança que en Dan feia poc havia après a impostar. Els moviments que feia amb la cigarreta eren educats, traçuts, mesurats, tibants, com si volguessin contradir els rumors que deien que podia ser un home brutal. Amb gran delicadesa, mentre en Dan inclinava el cos contra la brisa, en Dawson va fer caure la cendra d'un cop de dit i va deixar que un fil de fum se li escapés entre el somriure.

—I doncs —va dir al calb—. Anem per feina. Parlem d'aquest jove, en Dan. Què té de bo, a banda del físic i l'alçada? Qui l'ha recomanat?

—El Gos Boig —va dir el calb.

—Però quin Gos Boig?

El calb va riure per sota el nas. En Paddy era un home callat, diminut, sempre àvid d'entendre les coses, amb un bigoti ben cuidat i uns ulls blaus que sabia mantenir molt fixos. Era deu anys més gran que en Dan, que va pensar que per força havia de ser una broma, si realment li deien Gos Boig. Era com dir Gran Tony a un tap de bassa. O Sam el Gai a un faldiller.

En Dawson va dir:

—Ens hauràs de disculpar, Dan. Se n'acaba abusant, dels millors malnoms. Passa a tots els exèrcits. Oblidem per què

els vam posar, i hi ha una certa escassetat d'imaginació, oi?
L'escassetat que afecta tot el món. Com el vas conèixer, en Paddy Magee?

—Recollint bales —els va dir en Dan.

—Sí?

—Sí.

Tenia uns cosins que vivien prop de Ballymurphy Estate. Quan la Policia Reial de l'Ulster va atacar els republicans de la zona, equips de televisió de tot el món ho van venir a veure. Els italians que s'estaven a l'Europa pagaven cinc dòlars americans per una bala de plàstic. Provaven de pagar-te en lires, però tu te'n reies i els deies que no t'hi cabien a la bossa; els agradava la gràcia que hi posaves, en aquelles converses. Els americans en pagaven més de deu. Si les bales encara estaven calentes hi podies inscriure algun nom, als japonesos els encantava: el record d'un viatge perillós, l'excitació de l'espectador davant la violència. Una bala personalitzada per a un asiàtic i gravada per encàrrec podia arribar als quinze. El problema era que el client podia esvair-se, i llavors et trobaves amb una cosa que era impossible de vendre. En Cal, l'amic d'en Dan, havia passat mitja adolescència buscant un segon Haruto. Des de Ballymurphy veies la Black Mountain, mil tons de verd enfosquits per tanta pluja.

—No devia ser un mal negociet, m'imagino, Dan.

—Estava bé. Ja no ho faig gaire.

—No?

—M'estic concentrant en feinetes, coses d'electricista.

—Això tinc entès. Tu i un col·lega, era? Els que recollíeu bales?

—Sí.

—Algú que conegui, potser?

—En Cal.

En Dawson va decantar el cap.

—I té un cognom, en Cal, o és una mica un cas com la Cher però amb dos collons penjant?

En Dan va riure.

—No és la Cher, senyor McCartland.

—Dawson.

—Es diu Cal Doherty.

En Dawson va contemplar el cel.

—No em sona gens —va dir—. Però és que he sucumbit a imatges impures d'àngels cantaires.

—Pateix una...

—Ui, sí que el conec, en Cal. Un bon paio, comptat i debatut. Té una cara com una dosi d'hemorroides, però igualment és simpàtic, oi? No me'n refio gens, dels guapos, Dan, t'ho he de dir. Els guapos, ja siguin nois o noies, sempre poden patir per si els fan malbé, saps? La meva dona és exactament com ha de ser (series molt afortunat si la coneguessis, Dan), però només té un ull, vet-ho aquí. —Es va ajupir per retorçar la punta de la cigarreta a terra. La va deixar amb cura en un mocador de paper, el va guardar a la butxaca i es va encendre un altre Newport—. Porta un ull tapat. Escocesa de naixement. Per la meva banda, jo tinc una mica de sang anglesa, saps? I una goteta gal·lesa, també. N'hi ha que diuen que això em descarta per a la feina, però aquesta mena de pensaments desviats són els que provoquen guerres, oi? La gent no té fe en l'empatia. Digue'm: n'ets fan, tu?

—De l'empatia?

—Sí.

—No ho sé. Suposo.

En Dawson va prémer els llavis, va reprimir un nou somriure i va semblar que els ulls li tornaven a guspirejar.

—Val la pena rumiar-hi. Si no en tens almenys una mica ets incapaç de posar-te en la pell de l'altre. I no pots assumir, per exemple, que jo pugui posar-me en la teva amb convicció. —Es va ajupir per tustar el cap dels gossos, va fer una mirada prolongada a les botes d'en Dan i es va aixecar—. No —va dir—. La falta d'empatia és un defecte tràgic. Has llegit una mica de Shakespeare, Danny?

—Per què? Se'ls va inventar ell, els defectes?

—Ha. Ja em caus bé. Vas agafant el to. Però no. Ni Déu, el vell cabró, la podria fer, una afirmació com aquesta. —Va inspirar i va treure una anella de fum—. A vegades em pregunto on se n'ha anat a passar les vacances, tu no? Perquè a Irlanda no s'hi dedica gaire, oi que no?

—Deu tenir un munt de coses per fer.

—Deprimit o borratxo, com tothom. Però no, m'agrada llegir una mica de Shakespeare, Danny. Només això. Ara ja no el lleigeixo, però el tinc a dins, saps, com l'argot irlandès. *Seirbhís. Slàn. Escolta. Mick. Pots anar a buscar les bosses del Rover, sisplau? On hi ha l'equipament. Seria fantàstic. Mick. Equipament.*

En Dan va mirar en Mick mentre reculava i tornava a venir, deixava les bosses a l'herba amb la màniga pujant-li pel canell reticent i deixava a la vista un trosset de tatuatge blau. La llengua d'una serp despenjant-se, potser, o el moviment d'una cua de sirena.

En Dawson va dir:

—Fes-nos un favor, vols, Dan? Ves a jugar una estona amb les bèsties. No surten gaire, són com el bo d'en Mick. I en Mick i jo hem de parlar de coses serioses.

Seguint les instruccions d'en Dawson, en Dan va obrir la cremallera de la bossa verda. Hi havia tres pilotes de tennis, un bat de beisbol i sis llaunes de cervesa calenta. Va agafar la pilota que semblava menys mossegada i se'n va anar cap als arbres.

Branques que s'inclinaven i es relaxaven. La resistència xiuxiuejada de les fulles. Pensant: es deu haver acabat la primera part de l'entrevista. Va fer el que li deien.

Llançava la pilota ben amunt i la recollia entre les dents dels gossos. Era increïble la quantitat de bava que deixaven anar. El marró tenia uns puntets grocs a la llengua però en general es bellugava més de pressa que no el seu amic beix. Competien per enganxar la pilota després del bot, s'entrellaçaven —lliscament, salt, lliscament, salt— sense topar en cap moment però sempre a un dit de fer-ho.

Havia de fer més preguntes? Demostrar més iniciativa? En Cal li havia aconsellat que no digués res si no se li adreçaven abans. Segurament tenia raó.

Cada pocs minuts mirava enrere. En Dawson i en Mick no li feien gens de cas, que per força devia ser bon senyal. Quan llegia còmics feia anys mai havia somiat que podia volar o enganxar-se als edificis. El superpoder més valuós era el de la invisibilitat.

Es va cansar de la pilota de tennis humida i la va canviar per un tros d'escorça seca. Els gossos sortien a buscar-la i l'hi tornaven a dur. En Dan corria al seu costat amb l'escorça a la mà, s'aturava i tornava a arrancar, l'aixecava i l'abai-xava. Al cap d'una estona li cremaven els pulmons. Es va ajupir per gratar-los les orelles i mirar com els oscil·lava la llengua. N'hi havia que deien que els gossos eren estúpids,

una necessitat i una gratitud tan pures com tristoies, però ell detectava una intel·ligència especial en la llüissor de la seva mirada. Futbolistes que calculaven angles i moviments sense dubtar.

—Ep, ara venim! —va cridar en Dawson—. Torna'ls a lligar.

En Dan va enganxar els gossos a la corretja i va córrer a ritme suau. Els dos homes reien i assentien amb el cap, afiaven els ulls al sol.

En Dawson va dir:

—Just li explicava una anècdota que vaig sentir d'un paio que es deia Clinkie. Acaba de sortir dels blocs, en Clinkie. Vols sentir-la?

—Oi tant —va dir en Dan.

—En Clinkie em diu, diu que Jesús és a la creu i que els paios que té al costat no són lladres. I què son?

En Dan va fer que no amb el cap.

—Mira, Dan, si coneguessis en Clinkie diries que són homosexuals. Però no. En Clinkie diu que són activistes polítics que lluiten contra les autoritats romanes. Tens un parell de republicans a banda i banda, i els estan crucificant. I en Clinkie diu...

—Ja me l'han explicat.

En Dawson va alçar la seva gran cella.

—Què dius, Dan?

—Que ja l'he sentit —va dir ell—, me l'han explicat un parell de persones. Ara me'n recordo. Els romans són els anglesos. Els samaritans són els catòlics. Els jueus són els protestants. El primer a entrar al cel avui seria un paramilitar, Jesús diria a Dimes el lladre: Avui seràs al cel amb mi, etcètera.

Silenci.

—Caram —va dir en Dawson—. D'això en dic jo espatllar una història.

Se sentia la remor parsimoniosa d'un borinot. En Mick es va gratar un moment llarg la cara. Quan en Dan va abaixar els ulls cap a l'herba, en Dawson li va dir:

—M'ha agradat veure-t'hi jugar, Dan. Amb els gossos. Unes bèsties esplèndides, oi?

—Sí.

—Jo no ho soc gaire, un atleta. De seguida em falta l'alè, saps? Necessito una llauna d'aire especial. —Va treure un inhalador per a asmàtics i el va fer rodar sobre la mà. Per un moment va semblar del tot perdut—. En qualsevol cas, val més que faci un pensament. Per desgràcia, tinc una cita amb algú que ha viscut massa. —Es va esperar un segon, va sacsejar l'inhalador, en va fer una glopada i es va aguantar l'aire a la boca—. Festa d'aniversari. Quaranta. El paio està com un llum de ganxo, saps, però li hem comprat una taula de ping-pong.

—Res més?

En Dawson va riure.

—Bé, també hi posarem un parell de bats i una pilota, esclar.

—No, volia dir...

—Sí?

—Que ja... m'esperaré que em digueu alguna cosa, d'acord? Sobre si he entrat? Me'n moro de ganes, senyor McCartland. M'hi esforçaré molt. Vull... vull contribuir a la causa. —Sentia que un altre futur es tenyia de gris.

En Dawson va alçar la barbeta i va somriure.

—Escolta'm, Dan. He sentit dir... —Un gos va bordar i l'altre va gemegar—. He sentit dir que ets un noi útil. És

cert? M'ho ha dit gent del Matt Talbot Youth Club. M'ho diuen ells i m'ho va dir en Patrick, també: Vet aquí un nano útil.

—Billar —va dir en Dan—. *Snooker*. Devien voler dir això.

—Au, va. Res de jocs. Fa massa temps que Irlanda és modesta. Què saps fer, tu, a part d'espatllar històries? Per exemple. Deixa'm pensar. La meva dona, la que només té un ull, és un veritable geni de la cuina.

De debò que l'havien fet venir fins aquí per parlar d'aficions? Es va mossegar el llavi i va endreçar quatre pensaments.

A l'escola no se n'havia sortit gaire bé, però hi havia coses que sabia fer, coses petites. Tenia el do de la memòria. Confia-va poder recitar els fragments adequats del Llibre Verd aquella nit si tot anava bé i feien el jurament d'acceptació. També els podia repetir passatges de la Bíblia. Era com si els versos pronunciats dalt del púlpit li quedessin al cap; li agradava sentir la cadència i el batec d'una llengua pretèrita. Podia dibuixar mapes de memòria, canviar una roda sense fer servir el gat, córrer prou bé els cent metres i aixecar pesos relativament grans. Es podia masturbar tres cops al dia i encara tornar-hi un últim cop abans d'adormir-se. Era bo al jardí, bo a l'hora d'endreçar les medecines de la mare, bo quan es tractava de fer juguesques amb altres nois i la meitat de les vegades bo a l'hora de guanyar-les. Havia fet unes quantes feinetes per a la comunitat: lampisteria, clavegueres, electricitat, com va fer el seu pare després de perdre la feina a Gallaher. Estava orgullós del seu país i no pensava que això fos un problema.

—No soc modest —va dir—. Només tímid amb la gent nova.

Van decidir prendre-s'ho com una broma. Un dels gossos, enjogassat, va mossegar els plecs de pell del coll de l'altre.

—Saps fer anar una automàtica, Dan?

Es va trobar mirant en Mick a la recerca d'una resposta.

—No —va dir.

Armes. Coneixia molts nois que volien entrar als Provisionals per poder jugar amb pistoles. I, en canvi, els seus motius per voler-hi entrar eren... Quins eren? Canviar alguna cosa a llarg termini. Acabar l'ocupació, canviar la mentalitat de la gent. Contribuir a revifar els negocis enfonsats i protegir les botigues irlandeses. Fer honor a les circumstàncies de la mort del seu pare i també al fet que dos amics del seu germà, en James Joseph Wray i en Gerry McKinney, morissin assassinats per l'exèrcit britànic durant el Bloody Sunday. En Gerry, desarmat i amb les mans enlaire, havia dit «No dispareu, no dispareu» just abans de rebre un tret al pit. En James Joseph no s'havia pogut moure.

—En tinc una a casa —va dir—. Per protegir-me. Però no és automàtica, i no l'he disparat mai.

—Interessant. Ho sents, Mick? S'estima més recollir bales que no pas disparar-ne. M'hi jugo el que vulguis que en Danny deu ser d'aquells que a les festes li fot molt a l'H₂O.

En Mick va tancar la cremallera de la bossa de les pilotes amb un somriure de superioritat que semblava tret de la televisió. Va obrir l'altra, en va treure un fusell i una pistola. La pistola la va donar a en Dan.

—Toca-la —va dir en Dawson—. Quina meravella, oi, com pesa? Les automàtiques tendeixen a encallar-se, és l'única pega. I ara, si no et fa res, mataràs els gossos.

En Dan va riure. Va ser l'únic. Els altres dos estaven enrojolats i molt atents, però sense cap rastre d'humor en el seu posat.

—O —va afegir en Dawson— en pots matar un. Cinquanta per cent. Em fa l'efecte que ets esquerrà, és això, oi, Dan? Em penso que d'un gos me'n podria cuidar. Però el cas és que amb dos no tinc temps, saps? És cruel, tenir-los.

Els dos homes continuaven impassibles. En Dawson es va mocar.

—Jo agafaria la corretja amb l'altra mà —va dir—. Quan disparis, vull dir. Si no, tindrem un gos fent cabrioles recobert amb les restes de l'altre. Lleig, seria.

En Mick va obrir el fusell. Va donar un cop d'ull a l'interior i el va tornar a tancar. Va clavar els ulls a terra i la calba li va brillar de nou.

—És una broma? —va dir en Dan.

En Dawson es va arronsar d'espatlles.

—Amic meu, et demano que em facis el favor de pelar aquests dos gossos. Podria fer-ho jo mateix, però són meus, i fa exactament un any que els tinc. O sigui que fes-me el favor i no m'obliguis a matar els de casa, vols?

—Està carregada?

En Dawson va tornar a somriure.

—M'havien dit que eres útil, Dan. Que m'han informat malament?

—Ja he dit que no havia fet servir mai una automàtica.

—Mateix principi. Automàtica. Manual. El que tenen en comú és que les apuntes cap a una cosa, prems el gallet i la cosa en qüestió deixa de ser un problema.

—Aquests gossos no són cap problema.

—Per mi sí, Dan, ja ho veus. —Ara amb una veu baixa però dura. Mala cosa—. Començo a dubtar de la teva capacitat de treballar en equip. Començo a pensar que no tens facilitat de relació.

En Dan es va mirar els dos gossos, que li van tornar la mirada. Ulls humits. Nas humit.

—Me'n podria endur un a casa. O tots dos. Jo sí que tinc temps de cuidar-me'n, senyor McCartland, i diners per al menjar.

—M'agrada tibar la corda, Dan, però això no vol dir que no pugui afliuixar la mosca.

—No, esclar.

—T'acabes d'enrolar en un exèrcit. Ara no em vulguis pujar a cavall, Dan.

—Jo només deia que...

—Vols tenir més gent a càrrec? No en tens prou amb ta mare? Amb el germà que tens a la residència? —En Dawson va fer que no amb el cap—. Tu et penses que dubta, l'exèrcit britànic, quan desapareixen gossos als nostres carrers, quan deixen cadàvers a Falls perquè tinguem ben clar que no ens perden d'ull? Els que s'arronsen no canvien mai res, Dan. La història esbandeix la sang i es fixa només en el resultat final, però això no vol dir que no n'hi hagi hagut, de sang. Una Irlanda ocupada pels anglesos no serà mai lliure. I una Irlanda que no sigui lliure no estarà mai en pau. Tens una altra opinió, tu? Prefereixes fer un pas enrere i limitar-te a observar? Ets un tafaner, Dan, és això, ets dels que miren i prou?

Ara en Mick tenia un aire furtiu, com si la situació l'incomodés. Es tornava a tocar l'orella destrossada. Però hi havia alguna cosa més benèvola en la caiguda tranquil·la

que li feia la boca. Una certa vulnerabilitat, segurament. Ara el més brutal dels dos era en Dawson. Se li havia enrojolat el coll prim, tenia els llavis entreoberts, la seva llengua esmolada deixava anar les paraules com si fossin fuetades.

Potser el marró, el que tenia taques grogues a la llengua. Potser està malalt, aquest. Vol que mati un gos malalt. Després em dirà que estava malalt, que tenia leucèmia o alguna cosa, i hauré passat la prova.

Amb mà ferma, en Dan va aixecar la pistola i va apuntar al cap del gos marró. Sigues dels que fan i no dels que només parlen. Amb la mà dreta agafava amb força la corretja. Endavant.

Va pensar, Seria més fàcil si el gos fos lleig, si fos una rata, si semblés enfadat o desagradable, i aquells pensaments li van confirmar que estava sent feble.

Si l'hi clavava entre els ulls —eren complexos, aquells ulls, atents i enaiguats— el mataria de seguida. Però si apuntava al cos reduiria les possibilitats de fallar. Un tret al cos i després un altre? Era el que acostumava a fer la Policia de l'Ulster amb qualsevol que poguessin classificar com a terrorista. Però l'altre gos faria estrebades, miraria d'alliberar-se, quedaria recobert de sang? Espantat.

El gos marró va mirar en Dan, expectant, respirant per la boca. L'altre s'havia estirat, fregava el morro a terra. Li va fer l'efecte que en Mick —podia ser?— es posava bocins de paper de vàter a la boca. Després es ficava els grumolls humits a les orelles.

—Et donaré un incentiu —va dir en Dawson—. Si no mates un dels meus gossos, en Mick serà tan amable de matar-te.

—Amable?

—No n'hi falta pas, d'amabilitat. Tu mira-te'l pels bars de Belfast. S'ha petonejat amb horrors de tota mena.

—Em vols prendre el pèl.

—Ah sí?

—Per què m'hauríeu de voler matar? Si he vingut per enrolar-me, jo! —Li prenien el pèl. Era allò. Va abaixar la pistola—. No penso matar cap gos.

—Tu tries —va dir en Dawson—. T'he deixat clares les tres opcions?

—Tres?

—Matar un gos, una. Rebre un tret, dues. La número tres, que ens matis a nosaltres. Tot i que per aquesta opció hauries d'anar a tota hòstia.

—És estúpid, això.

—Deixarem tres segons perquè acabis de fer les teves reflexions, Dan.

—Quin sentit té?

—Tres.

—Vinga.

—Dos.

—Sisplau.

—Un.

En Mick va alçar el fusell. El va apuntar al pit d'en Dan i va disparar.

La batzegada de l'impacte. L'impacte del cos empès enrere. Un soroll que el va dur molt endins.

Quan va picar a terra els sentits se li van aturar. Hi havia foscor, silenci. Només una llumeneta molt tènue feia remolins en el vell món apagat, lenta com la nata al cafè de la mare.

Es va palpar buscant la ferida. Per tapar la sang. Hauria d'haver matat els gossos.

El cuir de la jaqueta tenia un tacte normal. No estava moll. No hi havia estrips. El forat. On era el forat? Les coses es van anar enfocant de mica en mica: els arbres inflats pel vent, un ocell al cel blau.

Va rodolar i va posar un colze a terra. El Land Rover se n'anava, els pneumàtics aixecaven polseguera. En Mick estava dret sobre d'ell i li allargava una manassa enorme. A terra hi havia sorra i un material blanc. Gra? Arròs? També en tenia sobre els texans. Arròs blanc sec.

L'ombra freda d'en Mick. Feia una cara com si cridés, se li havia disparat un múscul a la mandíbula. «Estotjos retocats!», semblava que digués. El brunzit que en Dan tenia a les orelles va canviar de to. Li feia mal el pit, li feia mal el cap.

—Hem potinejat una mica amb els cartutxos. Els hem omplert amb basmati.

—Què?

—L'arròs està enfonsant el mercat d'hidrats de carboni, o sigui que en robem als importadors indis. Alenteix molt el vol. Em sap greu si has picat de cap.

En Dan va escopir.

—Potser sí. Però hauria d'haver pelat al gos.

En Mick va riure.

—Sí. Però no està tan malament, oi, com a iniciació? La propera vegada que t'apuntin amb una arma t'espavilaràs millor.

No tenia ni idea d'on era la pistola. No la tenia a la mà, i no veia que fos al voltant. Els gossos campaven lliurement, feliços, amb la corretja serpentejant sobre l'herba.

—Va bé confirmar les seves primeres impressions —va dir en Mick—. Això també. Pensa que més aviat ets un home que vol distància, no? Habilitats manuals. Traça amb els aparells. Pensa cada cop més en l'illa grossa. Ets el primer que li aguanta el bluf. —Va aixecar en Dan amb una abraçada calorosa.

En Dan va parpellejar i va provar d'amagar les mans tremoloses.

—Ja està.

—El què?

—Benvingut a la teva nova vida.